

**Бізнес, послуги, адміністрування, право, безпека, оборона**

DOI: 10.61718/nsn31.02

УДК 159.9

**Щепінська Марія Максимівна**

*Львівський національний університет імені Івана Франка*

**Гарасимлюк Марія Володимирівна**

*Кандидат економічних наук, доцент*

*Львівський національний університет імені Івана Франка*

**ТОРГОВЕЛЬНА ТА АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ  
ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕГУЛЯТОРНОГО СЕРЕДОВИЩА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ**

*У статті досліджено роль торговельної та антимонопольної політики Європейського Союзу у формуванні регуляторного середовища ведення бізнесу. Проаналізовано ключові інструменти зовнішньоторговельного регулювання та механізми антимонопольного контролю, спрямовані на забезпечення ефективної конкуренції. Обґрунтовано значення поєднання торговельної та конкурентної політики для стабільності економічного розвитку та підвищення довіри суб'єктів господарювання. Ключові слова: Європейський Союз, торговельна політика, антимонопольна політика, конкуренція, регуляторне середовище, захист прав споживачів.*

**Вступ.** Сучасне регуляторне середовище Європейського Союзу характеризується поєднанням принципів ринкової свободи та активного державного регулювання. У межах єдиного внутрішнього ринку забезпечується вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили, що створює сприятливі умови для розвитку підприємницької діяльності. Водночас ЄС використовує широкий спектр інструментів торговельної та антимонопольної політики, спрямованих на запобігання недобросовісній конкуренції, захист прав споживачів і підтримку стабільності економічної системи.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю Європейського Союзу у світовій економіці та необхідністю адаптації національних бізнес-моделей до європейських регуляторних стандартів. Вивчення особливостей торговельної та антимонопольної політики ЄС дає змогу оцінити їхній вплив на діяльність підприємств та перспективи економічної інтеграції.

**Торговельна політика Європейського Союзу.**

Торговельна політика Європейського Союзу є складовою його спільної зовнішньоекономічної стратегії та спрямована на розвиток міжнародної торгівлі, водночас забезпечуючи захист внутрішнього ринку. Вона формується на наднаціональному рівні та є обов'язковою для всіх держав-членів ЄС.

До основних інструментів торговельної політики належать митні тарифи, технічні регламенти, квоти, антидемпінгові та компенсаційні заходи. Митне регулювання дозволяє збалансувати інтереси внутрішніх виробників і споживачів, тоді як технічні стандарти забезпечують високий рівень якості та безпеки продукції.

| Інструмент            | Характеристика                                             |
|-----------------------|------------------------------------------------------------|
| Митні тарифи          | Регулюють доступ імпортованих товарів на ринок ЄС          |
| Технічні стандарти    | Забезпечують безпеку та якість товарів                     |
| Антидемпінгові заходи | Захищають внутрішній ринок від недобросовісної конкуренції |

Завдяки єдиній торговельній політиці підприємства, що працюють на ринку ЄС, отримують чіткі та уніфіковані правила доступу до ринків, що знижує транзакційні витрати та сприяє підвищенню конкурентоспроможності.

**Антимонопольна політика та захист конкуренції.**

Антимонопольна політика Європейського Союзу спрямована на підтримку ефективної конкуренції та запобігання зловживанням з боку великих компаній. Вона охоплює контроль за картельними змовами, зловживанням домінуючим становищем і процесами злиття та поглинання.

Особливе значення антимонопольне регулювання має для малого та середнього бізнесу, оскільки створює рівні умови доступу до ринку та запобігає витісненню менш потужних суб'єктів господарювання. Крім того, ефективна конкуренція стимулює інновації та підвищення якості товарів і послуг.

### **Захист прав споживачів у межах ЄС.**

Захист прав споживачів є важливою складовою економічної політики Європейського Союзу. Він включає вимоги до безпечності продукції, прозорості інформації, чесної реклами та можливості захисту прав у разі їх порушення.

Високий рівень захисту споживачів сприяє зростанню довіри до внутрішнього ринку ЄС, що позитивно впливає на обсяги споживання та інвестиційну активність підприємств.

### **Вплив регуляторної політики на бізнес-середовище.**

Регуляторна модель Європейського Союзу поєднує елементи стимулювання та обмеження. З одного боку, суворі стандарти та контроль можуть підвищувати витрати бізнесу. З іншого боку, чіткі та стабільні правила гри знижують рівень невизначеності та підвищують передбачуваність економічних процесів.

Для підприємств це означає можливість довгострокового планування, залучення інвестицій та інтеграції у міжнародні виробничі ланцюги. Таким чином, регуляторна політика ЄС виконує не лише обмежувальну, а й стимулюючу функцію.

**Висновки.** Поєднання торговельної та антимонопольної політики Європейського Союзу забезпечує стабільне та конкурентне бізнес-середовище. Системний підхід до регулювання сприяє захисту прав споживачів, розвитку конкуренції та підвищенню інноваційної активності підприємств.

Досвід ЄС може бути використаний як орієнтир для формування ефективної економічної політики в країнах, що прагнуть інтеграції до європейського економічного простору.

1. European Commission. Trade policy – overview.
2. European Union. Competition policy in the EU.
3. Baldwin R., Wyplosz C. The Economics of European Integration. McGraw-Hill, 2020.
4. European Consumer Organisation (BEUC). Consumer Rights and Policies in the EU, 2021.

**Руденко Станіслав Олегович**

*Приватний вищий навчальний заклад «Європейський Університет»*

Науковий керівник: Денисенко Андрій Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент,

*Приватний вищий навчальний заклад «Європейський Університет»*

## **ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах розвитку економіки України, що характеризуються високою турбулентністю, цифровими трансформаціями та кадровими викликами, питання підвищення ефективності праці персоналу набуває стратегічного значення. Підприємства функціонують у середовищі, де рівень продуктивності працівників безпосередньо визначає їх конкурентоспроможність, стабільність та здатність до розвитку. Традиційні підходи до управління трудовими ресурсами поступово втрачають ефективність, що зумовлює необхідність пошуку нових механізмів впливу на персонал – комплексних, адаптивних і технологічно орієнтованих.

### **Сутність та еволюція підходів до підвищення ефективності праці.**

Ефективність праці персоналу розглядається як інтегральний показник, що відображає співвідношення результатів діяльності до витрат трудових ресурсів. З розвитком теорій менеджменту сформувалися кілька концептуальних підходів до управління ефективністю праці:

Класичний підхід, що робить акцент на нормуванні, контролі та регламентації процесів.

Соціально-психологічний підхід, який визначає мотивацію, моральний клімат та поведінкові фактори як основу продуктивності.

Системний підхід, що розглядає працівника як елемент складної організаційної системи, де ефективність формується взаємодією всіх процесів.

Інноваційно-технологічний підхід, який пов'язує підвищення результативності праці з цифровізацією, автоматизацією та впровадженням аналітичних HR-платформ.

У сучасних умовах найбільш ефективним є комплексний підхід, що поєднує організаційні, економічні, психологічні та технологічні механізми впливу.